

LITERATURA

a) *Kléméns Alexandrijský (edice a překlady)*

- Butterworth, G. W., *Clement of Alexandria, Exhortation to the Greeks, The Rich Man's Salvation, To the Newly Baptized*, Greek & English, LCL 92, London: William Heinemann, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1919 (repr. 1953).
- Marcovich, Miroslav, *Clementis Alexandrini Protrepticus*, ed. M. M., SVC, Leiden, New York, Köln: E. J. Brill, 1995.
- Mondésert, Claude, *Clément d'Alexandrie, Le Protreptique*, intro., trad. et notes de C. M., ed. avec la collaboration de André Plassart, SC 2, Paris: Les Éditions du Cerf, 1949 (repr. 1976).
- Stählin, Otto, *Clemens Alexandrinus erster Band, Protrepticus und Paedagogus (mit Scholien)*, herausgegeben von O. S., GCS 12, Leipzig, 1905 (3. upravené vydání Usula Treu, Berlin: Akademie-Verlag, 1972).
- *Clemens Alexandrinus zweiter Band, Stromata Buch I–VI*, GCS 15, Leipzig, 1906 (4. upr. vyd. U. Treu, Berlin: Akademie-Verlag, 1985).
- *Clemens Alexandrinus dritter Band, Stromata VII und VIII, Excerpta ex Theodoto, Eclogae prophetae, Quis dives salvetur, Fragmente*, GCS 17, Leipzig, 1909 (2. upr. vyd. L. Früchtel, U. Treu, Berlin: Akademie-Verlag, 1970).
- *Clemens Alexandrinus vierter Band, Register*, GCS 39, Leipzig, 1936.
- *Clemens von Alexandreia, Ausgewählte Schriften*, übersetzt von O. S., BKV, zweite Reihe, Bd 7, 8, 17–20, München: Verlag Josef Kösel & Friedrich Pustet, 1934–8.

b) *další primární literatura (edice a překlady)*¹

- Arátos, *Jevy na nebi*, in: *Hvězdy, hvězdáři, hvězdopravci*, přel. Radislav Hošek, prémie AK, Svoboda, Praha, 1986, s. 39–62.
- Athénagorás, *Legatio pro Christianis: Athenagoras. Legatio and De resurrectione*, ed. W. R. Schoedel, Oxford: Carendon Press, 1972, s. 2–86.
- Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona*, podle ekumenického vydání z r. 1985, Praha: Biblická společnost, 1990.
- viz též Nový zákon, Septuaginta.
- Cicero, Marcus Tullius, *Tuskulské hovory*, přel. Václav Bahník, AK, Praha: Svoboda, 1976.
- Díogenés Laertios, *Životy, názory a výroky proslulých filosofů*, přel. Antonín Kolář, ed. Dušan Machovec, Pelhřimov: Nová tiskárna, 1995.
- Eurípidés, *Héraklés a jiné tragédie*, přel. Jaroslav Král, Jiří Klier a Helena Kurzová, AK, Praha: Svoboda, 1988.

1/ Uvádím edice textů, z nichž cituji v úvodní studii nebo v poznámkách pod čarou, a české překlady, které používám nebo na něž odkazuji.

- *Trójanky a jiné tragédie*, přel. Ferdinand Stiebitz, Rudolf Mertlík, AK, Praha: Svoboda, 1978.
- Eusebius Pamphili, *Církevní dějiny*, přel. J. J. Novák, Praha: Česká katolická charita, 1988.
- *Die Praeparatio evangelica*, ed. K. Mras, Eusebius Werke, Bd 8, GCS 43.1–2, Berlin, 1954–6.
- Filón Alexandrijský, *Philonis Alexandrini opera quae supersunt*, vol. 1, ed. L. Cohn, vol. 2–3, ed. Paul Wendland, Berlin: Reimer, 1: 1896, 2: 1897, 3: 1898 (repr. De Gruyter, 1962).
- Flavius, Josef: Josephus Flavius, *O starobylosti Židů*, přel. Růžena Dostálová, Praha, Odeon, 1998.
- Hésiodos, *Zpěvy železného věku*, přel. Julie Nováková, prémie AK, Praha: Svoboda, 1990.
- Homéros, *Ílias*, přel. Otmar Vaňorný, Praha: Jan Laichter, ²1934.
- *Homérova Odysseia*, přel. O. V., Praha: Jan Laichter, ³1943.
- Justin Martyr, *Apologia, Apologia secunda, Dialogus cum Tryphone*, in: *Die ältesten Apologeten*, ed. E. J. Goodspeed, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1915, s. 26–77.
- *Die beiden Apologien Justins des Märtyrers*, übersetzt von G. Rauschen, in: *Frühchristliche Apologeten*, 1. Band, BKV 12, München: Verlag Josef Kösel & Friedrich Pustet, 1913.
- Knihy tajemství a moudrosti I–II*, Mimobiblické židovské spisy, uspořádal Zdeněk Soušek, Praha: Vyšehrad, I: 1995, II: 1998.
- Lúkiános, *O bozích a lidech*, přel. Václav Bahník, Milada Říhová a Ladislav Varcl, Praha: Svoboda, 1981.
- Nový zákon: *The Greek New Testament*, ed. K. Aland et al., Stuttgart: Württemberg Bible Society, ²1968.
- Órigenés, *Contra Celsum*: Origène, *Contre Celse*, ed. M. Borret, SC 132, 136, 147, 150, Paris, Les Éditions du Cerf, 1967–9.
- *Commentarii in evangelium Joannis*, lib. 1, 20: Origène. *Commentaire sur saint Jean*, tome I (livres 1–5), IV (19–20), texte Grec, intro., trad. et notes par Cécile Blanc, SC, Paris: Les Éditions du Cerf, I: 1966, IV: 1982.
- Pausaniás, *Cesta po Řecku I–II*, přel. Helena Businská, AK, Praha: Svoboda, I: 1973, II: 1974.
- Platón, *Faidón*, přel. František Novotný, Praha: OIKOYMENH, ³1994.
- *Faidros*, přel. F. N., Praha: OIKOYMENH, ⁴1993.
- *Theaitétos*, přel. F. N., Praha: OIKOYMENH, ²1995.
- *Timaios*, přel. F. N., Praha: OIKOYMENH, ²1996.
- Plútarchos, *De defectu oraculorum*, in: *Plutarchi moralia*, vol. 3, ed. W. Sieveking, Leipzig: Teubner, 1929 (repr. 1972), s. 59–122.
- *De Iside et Osiride*, in: *Plutarchi moralia*, vol. 2, ed. W. Sieveking, Leipzig: Teubner, 1935 (repr. 1971), s. 1–80.
- *Consolatio ad Uxorem*, in: *Plutarchi moralia*, vol. 2, ed. W. Sieveking, Leipzig: Teubner, 1929 (repr. 1972), s. 533–42.
- *De fortuna*, in: *Plutarch's Moralia*, vol. 2, ed. F. C. Babbitt, LCL, London: William Heinemann, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1928 (repr. 1962), s. 74–88.
- Septuaginta*, ed. A. Rahlfs, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, ²1979.
- Spisy apoštolských otců*, přel. Dan Drápal, Jan Sokol, Ladislav Varcl, Praha: Kalich, 1986.
- Stoicorum veterum fragmenta*, II–III, ed. J. von Arnim, Leipzig: Teubner, 1903.
- Tatiános, *Oratio ad Graecos*, in: *Die ältesten Apologeten*, ed. E. J. Goodspeed, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1915, s. 268–305.
- Vergilius, *Aeneis*, přel. Otmar Vaňorný, Praha: Jan Laichter, 1941.
- Zlomky předsokratovských myslitelů*, vybral a přeložil Karel Svoboda, Praha: Česká akademie věd a umění, 1944.

c) *sekundární literatura*

- Attridge, Harold W., *The Philosophical Critique of Religion under the Early Empire*, ANRW, 16 (1), 1978, s. 45–78.
- Bauckham, Richard, *The Fall of the Angels as the Source of Philosophy in Hermias and Clement of Alexandria*, VC, 39, 1985, s. 313–30.
- Blass, F. W. – Debrunner, A., *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1943.
- Bouzek, Jan – Ondřejová, Iva, *Periklovo Řecko*, Praha: Mladá fronta 1989.
- Broek, Roelof van den, *Studies in Gnosticism and Alexandrian Christianity*, Leiden, New York, Köln: E. J. Brill, 1996.
- Daremborg, Ch. – Saglio, Edm., *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines d'après les textes et les monuments*, ouvrage rédigé par une société d'écrivains spéciaux, d'archéologues et de professeurs; sous la direction de Ch. Daremborg et Edm. Saglio, avec le concours de E. Pottier et G. Lafaye, 2ème ed., Paris: Hachette, 1875–1917.
- Dillon, John, *The Middle Platonists*, London: Duckworth, 1996.
- Dodds, E. R., *Euripides. Bacchae*, edited with intro. and commentary, Oxford University Press, 1944.
- Dostálová, Růžena – Hošek, Radislav, *Antická mystéria*, Praha: Vyšehrad, 1997.
- Encyclopaedia Judaica*, editor in chief C. Roth, Jerusalem: Encyclopaedia Judaica, 1971–2.
- Encyklopedie antiky*, zpracoval autorský kolektiv za vedení Ludvíka Svobody a za vědecké recenze Ladislava Varcla a Ladislava Vidmana, Praha: Academia, 1973.
- Farnell, Lewis Richard, *The Cults of the Greek States*, vols. 1–5, Oxford, 1896–1909.
- Festugière, André Jean, *Études de philosophie Grecque*, Paris: J. Vrin, 1971.
- Fossum, Jarl Egil, *The Image of the Invisible God. Essays on the Influence of Jewish Mysticism on Early Christology*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1995.
- *The Name of God and the Angel of the Lord. Samaritan and Jewish Concepts of Intermediation and the Origin of Gnosticism*, Tübingen: Mohr, 1985.
- Guthrie, W. K. C., *Orpheus and Greek Religion*, New York, 1966.
- Harnack, Adolf von, *Geschichte der altchristliche Literatur bis auf Eusebius I.1 (Überlieferung)*, Leipzig, 1893; II.1–2 (*Chronologie*), Leipzig, 1904.
- *Lehrbuch der Dogmengeschichte*, 1er Band, Tübingen, 1894.
- Hoek, Annewies van den, *The „Catechetical“ School of Early Christian Alexandria and Its Philonic Heritage*, HTR, 90 (1), 1997, s. 59–87.
- *Clement of Alexandria and His Use of Philo in the Stromateis*, Leiden, New York, Köln: E. J. Brill, 1988.
- *Origen and the Intellectual Heritage of Alexandria: Continuity or Disjunction*, in: Daly, Robert J. (ed.), *Origeniana quinta*, Leuven: Peeters, 1992, s. 47–50.
- The International Standard Bible Encyclopedia*, ed. G. W. Bromley et al., Michigan: William B. Eerdmans Publishing Comp., 1979.
- Jufresa, M., *Basilides, A Path to Plotinus*, Vig Chr, 35, 1981, s. 1–15.
- Kahn, Charles H., *The Art and Thought of Heraclitus*, an edition of the fragments with translation and commentary, Cambridge University Press, 1979.
- Karfíková, Lenka, *Řehoř z Nyssy. Boží a lidská nekonečnost*, Praha: OIKOYMENH, 1999.
- Kerényi, Karl, *Mytologie Řeků I. Příběhy bohů a lidí*, přel. Jan Binder, Praha: OIKOYMENH, 1996.
- *Mytologie Řeků II. Příběhy hérůů*, přel. Jan Binder, Praha: OIKOYMENH, 1998.
- Kovacs, Judith L., *Clement of Alexandria and the Valentinian Gnostics*, Columbia University (disertace), 1978.

- Kovář, František, *Filosofické myšlení hellenistického židovstva*, Praha: Herrmann a synové, ²1996 (1. vyd. Kladno: J. Šnajdr, 1922).
- Kratochvíl, Zdeněk – Bouzek, Jan, *Proměny interpretací*, Praha: Herrmann a synové, 1997.
- Lampe, G. W. H., *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford: Clarendon Press, 1961.
- *The Seal of the Spirit*, London, 1951.
- Liddel, Henry George – Scott, Robert, *A Greek–English Lexicon*, revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones with the assistance of Roderick McKenzie and with the cooperation of many scholars, with a Revised Supplement, ed. by P. G. W. Glare with the assistance of A. A. Thompson, Oxford: Clarendon Press, ¹⁰1996 (1. vyd. 1843).
- Lilla, Salvatore R. C., *Clement of Alexandria. A Study in Christian Platonism and Gnosticism*, Oxford University Press, 1971.
- Long, Charlotte R., *The Twelve Gods of Greece and Rome*, Leiden, New York, Köln: E. J. Brill, 1987.
- MacDonald, Dennis R., *The Shipwrecks of Odysseus and Paul*, NTS, 45, 1999, s. 88–107.
- Mahé, Nathalie, *Le mythe de Bacchus*, Paris: Fayard, 1992.
- Machek, Václav, *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha: Academia, 1971.
- Marcovich, Miroslav, *Clement of Alexandria, Protrepticus*, in: *Studia Patristica*, vol. 31, papers presented at the Twelfth International Conference on Patristic Studies held in Oxford 1995: preaching, second century, Tertullian to Arnobius, Egypt before Nicaea, ed. by Elizabeth A. Livingstone, Leuven: Peeters, 1997, s. 452–63.
- Méhat, André, *Étude sur les „Stromates“ de Clément d'Alexandrie*, Patristica Sorbonensia 7, Paris: Éditions du Seuil, 1966.
- Mondésert, Claude, *Clément d'Alexandrie. Introduction à l'étude de sa pensée religieuse à partir de l'Écriture*, Paris: Aubier, 1944.
- Mylonas, George, *Eleusis and the Eleusinian Mysteries*, Princeton, 1961.
- Nautin, Pierre, *Origène. Sa vie et son œuvre*, Paris: Beauchesne, 1977.
- Nilsson, Martin P., *The Minoan–Myceanean Religion and its Survival in Greek Religion*, London, 1927.
- Novotný, Adolf, *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956.
- Osborn, Eric, *Clement of Alexandria: Review of Research, 1958–1982*, Sec C, 3, 1983, s. 219 až 244.
- Pape, W., *Wörterbuch der griechischen Eigennamen*, neu bearbeitet von G. E. Benseler, Braunschweig: Friedrich Vieweg und Sohn, ³1875.
- Pauly, A. F. – Wissowa, G., *Realencyklopädie der klassischen Altertumswissenschaft*, Stuttgart: J. B. Metzler, 1893–1982.
- Pearson, Birger A., First-Century Alexandria, in: Nickelburg, George W. E. – MacRae, George W. (eds.), *Christians Among Jews and Christians, Essays in Honor of Krister Stendahl on His Sixty-fifth Birthday*, Philadelphia: Fortress Press, 1986, s. 206–16.
- Quispel, Gilles, *Gnostic Studies I*, Istanbul: Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut in het Nabije Oosten, 1974.
- Riedweg, Christoph, *Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens von Alexandrien*, Berlin: De Gruyter, 1986.
- Seaford, Richard, *Dionysiac Drama and the Dionysiac Mysteries*, CQ, 31 (ii), 1981, s. 252–75.
- Segal, Alan F., *Two Powers in Heaven. Early Rabbinic Reports about Christianity and Gnosticism*, Leiden, New York, Köln: E. J. Brill, 1977.
- Slovník antické kultury*, sestavili Václav Bahník, Jaromír Bělský, Helena Businská, Vilém Krejčí, Pavel Kucharský, Čestmír Vránek, dále přispěli Petr Horák, Radislav Hošek a Václav Marek, Praha: Svoboda, 1974.
- Smith, Morton, *Clement of Alexandria and the Secret Gospel of Mark*, Harvard University Press, 1973.

- *Jesus the Magician. Charlatan or Son of God?*, Berkeley, California: Seastone, an imprint of Ulysses Press, 1998 (1. vyd. San Francisco: Harper & Row, 1978).
- Steneker, H., ΠΕΙΘΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ. *Observations sur la fonction du style dans le Protreptique de Clément d'Alexandrie*, Nijmegen: Dekker & Van de Vegt N. V., 1967.
- Stroumsa, Guy G., *Clement, Origen and Jewish Esoteric Traditions*, in: *Origeniana Sexta. Origen et la Bible/Origen and the Bible*, éd. par G. Dorival et A. le Boulluec, Leuven University Press, 1995, s. 53–70.
- Šmelhaus, Vratislav, *Řecká patrologie*, Praha: Kalich, 1972.
- Völker, Walther, *Der wahre Gnostiker nach Clemens Alexandrinus*, Berlin, 1952.
- Wackernagel, Jacob, *Griechische Miszellen*, Glotta, 14, 1925, s. 36–67.
- Wallis, Richard T. – Bregman, Jay (eds.), *Neoplatonism and Gnosticism*, papers presented at the International Conference on Neoplatonism and Gnosticism, University of Oklahoma, Mar. 18–21, 1984, State University of New York Press, 1992.
- Whittaker, John, *Basilides on the Ineffability of God*, HTR, 62, 1969, s. 367–371.
- Wutz, Franz, *Onomastica sacra*, Leipzig, 1914.